

Mäkiorkvokki

Bergviol
Viola collina

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Rauhoitettu (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Mäkiorkvokki on monivuotinen ja pienikokoinen (5–15 cm). Lehdettömän vanan latvassa sijaitsevat kukat ovat pienet, vaaleansiniset tai sinipunalet ja heikosti tuoksuvat. Mäkiorkvokki kukkii yleensä jo ennen toukokuun puoliväliä, minkä jälkeen kehittyvä siemenkoti kääntyy maata kohti. Myöhemmin kesällä orvokille kehittyä umpipölytteisiä kukkia, jotka eivät avaudu. Keski- ja loppukesälläkin laji on helppo tuntea suurista, molemmiin puolin tiheäkarvaisista ruusukehdistä. Korvakkeet ovat pitkähampaiset ja karvaiset.

Elinympäristö ja levinneisyys

Mäkiorkvokki kasvaa lehdoissa ja tuoreissa kangasmetsissä. Se suosii ravinteisia, harvapuustoisia ja lämpimiä rinne-maita. Se ei viihdy täysin avoimessa ympäristössä. Orvokin muutamat tunnetut nykyiset kasvupaikat sijaitsevat Pirkanmaalla ja Hämeessä.

Nykytila ja uhkatekijät

Mäkiorkvokki ei menesty kilpailussa muiden kasvien kanssa, vaan kasvaa mieluiten kasvillisuuden aukkopaikoilla. Laidunnuksen loppumisen arvellaan olevan yksi syy lajin taantumiseen. Lajin nykyisiä uhkia ovat metsien kuusettuminen ja voimaperäiset metsänkäsittelytoimet. Viidestä tunnetusta esiintymästä kolme on suojeltu.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltavan mäkiorkvokin kasvupaikka jätetään avohakkuiden ja maanmuokkausten ulkopuolelle. Kasvupaikkaa voidaan kuitenkin hoitaa poistamalla tarvittaessa kuusia ja muita yksittäisiä puita liiallisen varjostuksen ehkäisemiseksi. Puita on poistettava varoen, sillä äkillinen paahteisuus voi vaurioittaa varjoon sopeutuneita yksilöitä. Metsää käsiteltäessä varotaan kasvustojen päältä ajamista, puutavaraa ei varastoida kasvupaikalle ja hakkuutähteet kuljetetaan pois alueelta.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Kosonen, L., Kaipainen, H., & Kemppainen, E. 1996. Suomen uhanalaiset lajit: mäkiorkvokki (*Viola collina*). Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 75. 37 s.
- Rautiainen, V.-P., Rytteri T., Kurtto A. & Väre H. (toim.). 2002. Putkilokasvien uhanalaisuuden arviointi – lajikohtaiset perustelut. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 593. 194 s.

Kuva: Terhi Rytteri